

Այդ բաժինը անդամները կարող են միանգամայն բերել իւրեանց ընդունուելու ժամանակը, կամ մասը մասը. այս պէպերում ամենափոքր չափը համարվում են ամսական, չորս ամսական և կէս տարեկան տուրքերը, որոնք հաշուով չը պէտք է լինեն ամսական 15 կոպեկից պակաս:

§ 3. Քանի որ մասնաբաժինները գեւ չեն հասել իւրեանց համար որոշած ամենաբարձր սահմանին, զուտ շահի այն մասը, որ նրանց է ընկնելու ընկերութեան գործադրութենից, չի արվում անդամներին ձեռքը, այլ աւելացվում է նոցա վերայ: Իսկ երբ լրանում է ամբողջ բաժինը, շահի այդ մասը դնում է անդամի ձեռքը:

§ 4. Անդամներից ոչ ոք չի կարող ընկերութեան մէջ մի բաժնից աւելի ունենալ:

§ 5. Մասնաբաժնի որ և իցէ կերպով հնազանդը, իրեն զբաւ կամ ոչ տեսակ ուրիշին յանձնելը ստիպողական չէ ընկերութեան համար: Որովհետեւ մասնաբաժինները ընկերութեան միւս ստացուածքի հետ միասին կազմում են ապահովութիւնը փոխառուների համար, ուստի և ազատ են ամէն արգելափակելից թէ արքունի և թէ մասնաւոր:

բ) Պատրաստի գումարը:

§ 6. Պատրաստի գումարի նշանակութիւնն է.

ա) Չորացնել այդ ապահովութիւնը, որ ընկերութիւնը ապիւն է իւր փոխառուներին:

բ) Մեծացնել ընկերութեան գործադրելի գումարը:

գ) Ծածկել պատահական կորուստները զործի տեղում թեան ժամանակ:

§ 7. Պատրաստի գումարը կազմվում է ա) առաջին տարուայ գործադրութեան զուտ արդիւնքից, և բ) յաջորդ տարիքի գուտ արդիւնքի 10%-ից:

§ 8. Պատրաստ գումարի քառորդ մասը պէտք է անմատչելի լինի. մնացեալ երեք քառորդ ընկերութիւնը կարող է շահեցնել:

§ 9. Բոլոր պատրաստ գումարը պատկանում է ընկերութեանը և միայն ընկերութեան զաղարման ժամանակը կարող է բաժանուել այն անդամների մէջ, որոնք մնացած կը լինեն մինչև այն ժամանակը: *)

Ընկերութեան փոխառութիւնները:

§ 10. Ընկերութեան փոխառութիւնները լինում են երկու տեսակ. ժամանակա-

*) Աւելի լաւ կը լինէր (ինչպէս և ընկերութիւններից շատերը արել են) զաղարման ժամանակ նուիրել մնացող գումար բարեգործական նպատակին, ազգային բարեգործութեան և այլն, որ մնացող գումարը գալթակցութեան առիթ չը դառնայ անդամների մէջ չուտով գործ գաղաղացելու, գումարը բաժանելու համար

Խմբ.

և ուր, երբ ընկերութիւնը հարկւոր է համարում լրացնել իւր գործադրելի զրամադրութիւնը, կողմնակի անձնից գուտը ընդունելով, և ան ժամանակ կամ պահպանողական գումարներ որոնք ընկերութիւնը պարտաւոր է յետ դարձնել իմաց սալուց յետոյ մի որոշուող ժամանակ:

§ 11. Անժամանակ փոխ առած գումարի տոկոսները ընդհանուր ժողովը առաջուց որոշում է ամբողջ տարուայ համար, իսկ ժամանակաւոր փոխառութիւնների տոկոսները պայմանաւորվում են միշտ ընդհանուր ժողովի և փոխառիչ փոխադարձ համաձայնութեամբ:

§ 12. Ընկերութեան վերառած պարտքերի և նորան յանձնած փողերի ընդհանուր գումարը ամենաշատը կարող է 5 անգամ աւելի լինել ընկերութեան ստացուածքից, որ համարվում է բազկացած ա) անգամների մասնաբաժիններից, որոնք յիւսի պէտք է հաւաքուած լինեն ընկերութեան մէջ, և բ) պատրաստի զրամադրութիւնը: Այս կանոնը տեղիք չունի սկզբնական զրամադրութիւն առնելու ժամանակ, երբ նոր է հիմնվում ընկերութիւնը:

§ 13. Պարտքերի և յանձնած գումարների իւր ժամանակին վճարելու համար ընկերութիւնը պատասխանատու է. առաջին իւր տարեկան արգիւնքով, երկրորդ՝ պատրաստի զրամադրութիւնը, երրորդ՝ անդամների մասնաբաժիններից, իսկ եթէ այդ բոլորը բաւական չէ բոլոր դոյքով անդամներին, որոնք պատասխանատու են պարտաւորումը առ իւր ընդհանուր երաշխաւորութեամբ: Այդպիսով ընկերութեան հաւատարմութիւնը բաժանվում է անդամների մէջ, իսկ եթէ պատահի, որ անդամներից ոմանք անկարող լինեն այդ վճարելու, այն ժամանակը պատկանողին նոցա վերայ ընկած մասը դարձնալ հաւատարմութեանը անհատական անդամների մէջ: **) փոխառութեան շափը և ժամանամիջոցը:

§ 14. Փոխառութիւնը լինում է միայն ընկերութեան անդամներին ձեռագրով:

Ծանօթ. Անդագդաների ձեռագրերը պէտք է նոցա խնդիրքով ստորագրուին մի ուրիշի ձեռքով. այդ միջոցին պէտք է երկու վկայ էլ ստորագրուին:

§ 15. Իւրաքանչիւր անգամ կարող է փոխ ստանալ իւր մասնաբաժնին հաւասար գումար առանց երաշխաւորութեան: Աւելի մեծ գումար ստանալու համար նա պէտք է ներկայացնէ ընկերութեան անդամներից այնքան երաշխաւոր, որքան անհրաժեշտ է կանոնադրութեանը նայելով:

**) Յիշում ենք ինչ որ վերելք ասացինք

Խմբ.

§ 16. Ընկերութիւնը մի անգամից առաջ է մարդուն ոչ աւելի, քան թէ 100 ռուբլի: Այդ գումարը կարող է արուել մի անգամից, կամ մի քանի անգամով, այն պայմանով միայն, որ բոլորը միասին հաւաքուած փոխառութեան ամենաբարձր սահմանիցը չ'անցնի:

§ 17. Փոխառութիւնը լինում է միայն 9 ամսով:

§ 18. Աւելորդ ժամանակ կարող է արուել մի ամիս, միայն այդ պէտք է լինի երաշխաւորների համաձայնութեամբ կամ նոցա տեղը ուրիշներին կարգելով:

§ 19. Փոխ առած գումարները կարող են յետ դարձնել ժամանակից առաջ մասը մասը, առանց յետ ստանալու տոկոսի: Իսկ եթէ այն լրավին յետ դարձնեն ժամանակից առաջ, յետ կ'ստանան նոցա պատկանեալ տոկոսները միայն ամբողջ ամիսների համար, որոնք պահաւ կը լինեն մինչև պարտքի ժամանակի լրանալը:

§ 20. Տոկոսը, որ անդամները վճարում են փոխ առած գումարների համար, առաջին երեք տարին որոշվում է 0%: Այդ ժամանակից յետոյ ընդհանուր ժողովը կարող է փոխել տոկոսը:

§ 21. Տոկոսները թէ փոխ տալու և թէ նշանակած ժամանակ յետաձգելու միջոցին պահանջվում է ամէն ամիս համար ամբողջապէս:

Փոխ տուած գումարի ապահովութիւնը և նորա պահանջումը

§ 22. Երբ մի որ և իցէ անգամի փոխ առած գումարը աւելի է, քան թէ նորա մասնաբաժինը, նա ներկայացնում է երաշխաւորներ համաձայն §§ 15 և 16: Իւրաքանչիւր անգամին տրվում է իրաւունք երաշխաւոր լինել մի գումարի համար որ 100 ռուբլից աւելի չէ. այդ միջոցին նա իրաւունք ունի այդ երաշխաւորութիւնը մի անգամից տալ մի անձին համար կամ մասը մասը մի քանիսի համար, բայց այն պայմանով, որ բոլոր երաշխաւորութիւնները միասին աւելի չը լինի քան թէ այն գումարը, որի համար նա իրաւունք ունի պատասխանատու լինել: Փոխ տալու ժամանակը երաշխաւորները ապիւն են ձեռագրագրեր, նշանակելով իւրեանց երաշխաւորութեան չափը, անդագդէտ երաշխաւորների ձեռագրագրերի տակ ստորագրում են նահանգական զխաւորը քաղ. օրինաց 1562 յօդուածի դօրութեամբ:

§ 23. Եթէ փոխ առած գումարը չը վճարուի վերջին ժամանակամիջոցից մի շաբաթ անցնելուց յետոյ կ'առավորութիւնը բերում է ձեռագրի, որով պահանջում են այն:

ա) Պատրաստի շաբաթական գոյքից:

Գործնով է բացատրվում, թէ ինչպէս այնքան երկար ժամանակ նորա գիրքը ազատ մնաց կաթօլիկ եկեղեցու ամէն յառաջադիմութեան արգելք զնող անէ՞ծնելից, որ ոչ միայն հալածանք չը վերկացրել նորա վերա, այլ մինչև անգամ օգուտ քաղել նորանից Գրիգոր ժգ. պապի տամարը կաղմելու ժամանակ 1582 թ.: Միայն 17-որդ դարու սկզբներում, եղովտութիւնը, որ իւր ծայրայեղ իշխանութեանն էր հասել, կոպերնիկեան ուսումը ճանաչել իրեն մի փոփոխութիւն հարուած բուրջին նախապաշարունակների դէմ և 1616 թ. իւր կարգիւնների ժողովը դասել կոպերնիկի գիրքը նոցա կարգում, որոնք իւրեանց յայտնած անմահ ճշմարտութիւնների համար պատիւ են ունեցել արգելադրելու: Բայց որովհետեւ այդ գրքի մէջ տրութիւնների համար շատ օգուտէտ մտքեր կային, ուստի և չորս տարուց յետոյ, թող արուեստ նորա կրկին տպագրութիւնը միայն «ճշմարտութիւն» և «միաստ» բառերը փոխարինուեցան «ենթադրութիւն» բառով: Միայն 1821 թ. անտիսլական Հռոմը յետ առաւ իւր անէ՞ծքը:

Չը նայելով Հռոմայ դահի դատաւարութիւնները կոպերնիկի վարդապետութիւնը յատաճ դնաց իւր կարգով, երեք հարիւր տարուայ ընթացքում Յռոմեան Կեպղերը, Գալիլէյը, Նիւտոնը, Հերշելը և այլ յաջորդ գիտնականները նորանոր քննութիւններ անելով, աւելի կատարեալ դործիւններով,

բ) Երեւութենից, որ վերջին աստիճանի անհրաժեշտ չէ (որպիսի են բաղանիքը, երկրորդ խրճիթը, դարմանի սենեակը և այլն):

գ) Անշարժ կալուածքից, եթէ նոցա տրութեւ անգամը կատարեալ իրաւամբ:

դ) Նորան վճարելի փողերից:

§ 24. Պահանջողութիւնների այն մասերը, որոնք նախընթաց ձեռով չեն ծածկվում ընկնում են երաշխաւորների վերայ, այն չափով, որով իւրաքանչիւրը յանձն է աւել երաշխաւորութիւնը, իսկ եթէ նոցա էլ չը կարողանան վճարել, փոքր առ փոքր ծախվում են և նոցա գոյքը այն կարգով, որ ջոյց է տուած § 23:

Արդիւնքի բաժանումը:

§ 25. Տարուայ վերջին կատարուելիս կազմում է փոխառութիւնից ստացած տոկոսների ընդհանուր գումարը. այդ գումարից դուրս են դալիս այն տոկոսները, որ ընկերութիւնը վճարում է պարտքեր և պահելու գումարներ առնելով, կառավարութեան ծախսը և պատահական կորուստները: Մնացորդից վերցնում են մի տասներորդը մասը պատրաստի գումարի համար, ինչպէս ասուած է § 7, սորանից յետոյ մնացած գումարը արդէն համարվում է զուտ արդիւնք:

§ 26. Չուտ արդիւնքը բաժանվում է անդամների մէջ նայելով թէ իւրաքանչիւր անգամի մասնաբաժնի որքան մասը գտնվում էր ընկերութեան գանձարանում նախընթաց տարուայ սկզբում: Այդ միջոցի հաշվում են միայն ամբողջ ռուբլիքը:

§ 27. Եթէ մասնաբաժինը արդէն բոլորովին լրացած է կամ մի անգամի տուրքով և կամ փոքր առ փոքր աճելով, այն ժամանակ նորա վերջը հասնելիք շահը արգվում է ուղղակի նորա ձեռքը:

(Կը շարունակվի)

ՆԱԽԱԿ ՄԵԾ-ՇՈՒՆԱԿԵՐԾ

Մեծ Դուռաւոր իւրեան հոգի սրտաբերութեան հետ, ժողովարդի մեծ ջանքով հոգի մտկութեան հետ՝ ունի և ամենազգալի մեծ պակասութիւն— ջուրը:— Նորա գետակը առնում է իւր սկիզբը Լաւուարի ստորոտի համեղ աղբիւրներից կամ մի ենոյն է ասել Ուրիթի և Զանաթի գիւղերի ձորերից:*) Թէև Լաւուարի ստորոտի առատաբեր աղբիւրներից յուսալի մեծ ջուր, բայց Լաւուարը չէ բուսական ցանցում գետակին այդ աղբիւրներով, գետակը օգուտ է քաղում իւր արկիւտով բխող Վարա-սու (Սի ջուր) կոչուած աղբիւրներից, սկսած Դերեք ասուած վրաց գիւղից մինչև Մեծ-Դուռաւորի անտառները: Այդ անտառները բաղկացած, կնչի կաղնի, բնկուղնի, խնձորենի, տանձի և ուրիշ սորան նման սպողաու ծառերից, ծածկում է գետակը արեղակի ճառագայթներից և չէ փոխում ջուրը իւր առողջարար յատկութիւնը, այլ երբ փոք-

*) Այդ գիւղերի մասին, ինչպէս խոստացել եմ, յետոյ կ'ըրեմ:

միարեան հաստատեցին նորա գիտողութիւնները, իսկ այսօր նորա դարձել են հաստատաց ռիփականութիւն ամէնի համար և կրկնվում են մեր տանաւանայ մանուկների բերանում:

Բայց միայն դրանով չի սահմանափակվում այն բազմաթիւ մարդու գործունէութիւնը՝ նա օգտակար էր մարդկութեանը և իրեն բժիշկ, առողջապահական գործիքների հետ միասին շարուած էին նորա սենեակում և ամէն տեսակ զեղեր, որ նա ձրի բաժանում էր չքաւոր հիւանդներին: Նա թողել է և մի նկարագրութիւն Պրոսպայի լատինական լեզուով:

Այդպիսի բազմակողմանի կեանքի վերջին բոսկիները յիւսի կարող էին քաղցրացած լինել այն զգացմունքով, որ նա ի զուր չէր ապրել աշխարհիս երկայնի: Թող Գերմանիան ու Լեհաստանը վիճեն նորա ծագման մասին, թող Վարաւում և Թորնում կանգնած արձանները հաստատեն նորա լինացի կամ գերմանացի լինելը, իսկ մնաց, ամբողջ մարդկութեան հետ միասին պէտք է չորհահակութիւն անելը այն մեծ, բայց համեստ մարդուն, որ առաջին անգամ ամենապայծառ դադախարը տուեց տիպիկրի կազմակերպութեան վերայ, որովհետ և ամէն մի քայլը գէ պի ճշմարտութիւն է, մի և նոյն ժամանակ մի քայլ գէ պի ազատութիւն:

Ն. Լ.